um tillögum sínum um málið lagt það til, að hinu umrædda frumvarpi til laga um breyting og viðauka við tilskipun um tilskipun um bæjarstjórn í Reykjavík 20. apríl 1872 yrði synjað allrahæstrar staðfestingar, og hefir hans hátign konunginum 30. f. m. allramildilegast þóknazt að fallast á tillögu þessa. 40 18. des. (1900)

Þetta er yður til vitundar gefið til leiðbeiningar og birtingar í B-deild Stjórnartíðindanna ásamt áðurnefndu brjefi yðar frá 24. okt. f. á.

Brjef landshöfðingja.

Eptir að jeg hafði birt bæjarstjórninni í Reykjavík hæstvirt brjef hins háa ráðaneytis, dagsett 19. apríl þ. á., viðvíkjandi frumvarpi því, sem bæjarstjórnin hafði samið, um breyting og viðauka við tilskipun um bæjarstjórn í Reykjavík 20. apríl 1872, tilkynnti bæjarfógetinn mjer í brjefi 6. júlí s. á., að bæjarstjórnin hefði, eptir að hafa tekið málið á ný til íhugunar, komizt að þeirri niðurstöðu, að breytingar þær á hinum gildandi ákvæðum, sem að skoðun ráðaneytisins væru á rökum byggðar, væru ónógar, því að bæjarstjórnin áliti ný ákvæði, er færu í sömu átt, sem lagafrumvarpið, alveg nauðsynleg, einkum að því er snerti stöðu bæjarstjórnarinnar gagnvart byggingarnefndinni, og skipun heilbrigðisnefndar, sem alls ekki er til í kaupstaðnum. — Með því að ekki var tími til að leita áður samkomulags við ráðaneytið um nýnefnd mál og fleiri önnur atriði, ef málið átti að komast að á alþingi því, er þá var nýbyrjað, en það taldi bæjarstjórnin nauðsynlegt, fal hún alþingismanni Reykjavíkur, er einnig er bæjarfulltrúi, að bera málið upp á alþingi í þeirri von, að þörfin á lagabreytingum þeim, er bæjarstjórnin æskir eptir, mundi koma ljósara fram í umræðunum um málið, en í ástæðum þeim, er fylgdu frumvarpi bæjarstjórnarinnar, og hún hafði samið, þannig, að ráðaneytið sæji sjer eigi fært að leggja það til, að lagafrumvarpið, sem væntanlega yrði samþykkt af alþingi, öðlaðist allrahæsta staðfestingu. Samkvæmt þessu bar alþingismaður Reykjavíkur upp á alþingi nefnt lagafrumvarp bæjarstjórnarinnar óbreytt, og var það eptir löglegan undirbúning samþykkt af alþingi án breytinga.

Jafnframt því, að senda frumvarp þetta bæði í búningi þeim, er það kom í frá alþingi, og í danskri þýðing, skal jeg geta þess, að að mínu áliti kom ekkert nýtt fram til upplýsingar á málinu í umræðunum um það á alþingi; að eins var þess getið, að úr því að 27 ára reynsla sýndi, að skipun þeirra mála, er lagafrumvarpið ræddi um væri óhagfelld, væri ástæða til þess að gjöra breytingar þær, sem bæjarstjórnin færi fram á, þótt eigi væru þær samkvæmar þeim ákvæðum, er giltu fyrir dönsku kaupstaðina. Með þessum athugasemdum leyfi jeg mjer virðingarfyllst, að skjóta máli þessu til hæstvirtra aðgjörða ráðaneytisins.

Brjef ráðaneytisins fyrir Ísland *til landshöfðingja* **um stofnun hlutafjelagsbanka**. Með brjefi, dagsettu 19. septbr. 1899, hafið þjer, herra landshöfðingi, sent hingað tvær þingsályktanir, er báðar deildir alþingis hafa samþykkt sama ár, þar sem skorað er á stjórnina, að svo framarlega sem hún eptir nákvæma athugun geti fallizt á, að frumvarp það, um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka, er þingið hefði haft til meðferðar, sje eptir stefnu þess og meginákvæðum vel til þess fallið, að verða leitt í lög, þá leggi hún, eptir nauðsynlegan undirbúning, slíkt frumvarp fyrir alþingi, og hefir efri deild bætt við þeirri ósk, að frumvarpið verði þá lagt fyrir alþingi svo fljótt, sem kostur er á. Jafnframt því að taka það fram, að þjer hafið annars ekki þá þekking á bankamálum, sem nauðsynleg sje til þess að geta kveðið upp dóm, er 41 22. maí

41 á rökum sje byggður, um mál þetta, hafið þjer tekið það fram, að yður getist ekki
22. maí að tillögu þeirri, er fram kom í neðri deild alþingis, um að landsjóður taki stórt lán til þess að kaupa fyrir hluti í hinum fyrirhugaða banka, með því að framlag landssjóðs til fyrirtækisins, ef hann annars ætti að taka þátt í því, ætti að yðar skoðun að vera í því fólgið að kaupa hluti í bankanum fyrir veðskuldabrjef gegn veði í jarðeign landssjóðs, er þó eigi næmu meiru en en 20% af virðingarverði hennar.

Ennfremur hafa þeir hæstarjettarmálsfærslumaður Arntzen og stórkaupmaður A. Warburgh í framhaldi af því, sem framfór meðan alþingi stóð yfir, sent ráðaneytinu erindi, samkvæmt málaleitun þeirra við alþingi. Um málaleitun þessa hefir ráðaneytið leitað yfirlýsingar stjórnar þjóðbankans, og síðan rætt málið við umsækjendurna og þjóðbankann bæði skriflega og munnlega. Hefir árangurinn orðið sá, að ráðaneytið hefir afráðið að leggja ekki fyrir alþingi frumvarp um að veita umsækjendunum hinn umbeðna einkarjett til útgáfu íslenzkra seðla, og þetta hefir þeim verið tilkynnt í brjefi hjeðan 8. þ. m.

Til upplýsingar um ráðagjörðir þær og samningsumleitanir, sem átt hafa sjer stað, og ástæður þær, er ráðaneytið hefir byggt ályktun sína á, eru hjermeð send í endurriti eptirnefnd skjöl.

1. Brjef umsækjandanna til ráðaneytisins 3. nóvember 1899.
2. Ágripsútdráttur af tillögum þeim til heimildarskilmála, sem fylgdu nefndu brjefi, að því er hið eina atriði snertir, er í því var breytt frá frumvarpi því, er neðri deild alþingis samþykkti 1899.
3. Tillögur, prentaðar, til stofnskrá fyrir hinn fyrirhugaða banka.
4. Umsögn þjóðbankans 12. september f. á.
5. Brjef frá umsækjendunum til ráðaneytisins 29. jan. þ. á.
6. Brjef ráðaneytisins til stjórnar þjóðbankans 15. f. m.
7. Brjef umsækjandanna til ráðaneytisins s. d.
8. Brjef frá stjórn þjóðbankans til ráðaneytisins 23. s. m.
9. Brjef ráðaneytisins til umsækjandanna 8. þ. m.

Skal hjer viðbætt eptirgreindum athugasemdum.

Ráðaneytið hefir orðið að vera yður, herra landshöfðingi, samdóma um, að eigi væri æskilegt, að landssjóður tæki stóran þátt í slíku bankafyrirtæki, sem hjer er um að ræða, sumpart vegna áhættu þeirrar, er því fylgir, og sumpart vegna þess, að hagurinn átti einmitt að vera í því fólginn að fá útlent fje inn í landið. Svo sem sjá má af framannefndum brjefum, hefir ráðaneytið eigi getað treyst því, að hinn fyrirhugaði banki í reyndinni mundi starfa aðallega eða svo mikið að svara mundi þeim hlunnindum, er um er sótt, á Íslandi eða fyrir það, vinna að fjárhagslegum framförum þess, að verzlunarfyrirtækjum þess og iðnaðarfyrirtækjum, — og þetta getur að skoðun ráðaneytisins eigi orðið tryggt með skipun gæzlustjórnar bankans. En svo sem starf seðlabanka að atvinnugreinum og fyrirtækjum, sem eigi snerta Ísland,—og það jafnvel þótt eigi ætti það sjer stað nema um stund, til þess að gjöra fje það arðberandi, sem eigi yrði notað á Íslandi innan þeirra marka, er bankanum væri sett,— gæti komið í bága við einkarjett

indi þjóðbankans, þannig mundi hæglega geta farið svo, að starfsemi slíks banka 41
fjarlægðist mjög það markmið, er veiting á heimild til seðlaútgáfu verður að hafa 22. maí
fyrir augum. Einnig mundi mönnum þá bregðast tilfinnanlega þær vonir, sem ráðaneytinu er kunnugt um að Íslendingar hafa gjört sjer um bankann, bæði sökum þess, er nú var sagt, og sökum þeirra takmarka, er starfsemi seðlabanka jafnan verður að vera háð.

Þetta brjef eruð þjer umbeðinn að láta birta í B-deild stjórnartíðindanna ásamt nefndu brjefi yðar.

Brjef landshöfðingja.

Á alþingi síðasta hafa báðar deildir, hvor fyrir sig, samþykkt sína þingsályktun, þar sem skorað er á landsstjórnina, að svo framarlega sem hún eptir nákvæma athugun getur fallizt á, að frumvarp það um heimild til að stofna hlutafjelagsbanka á Íslandi, sem þingið hefir haft til meðferðar, sje eptir stefnu þess og meginákvæðum vel til þess fallið að verða leitt í lög, þá leggi hún, eptir nauðsynlegan undirbúning, slíkt frumvarp fyrir alþingi. Þessar þingsályktanir eru alveg samhljóða að öðru leyti en því, að við þingsályktun efri deildar hefir verið bætt orðunum: »svo fljótt sem kostur er á«. Þingsályktanirnar fylgja hjer með bæði í þeim búningi, er þær koma í frá alþingi og í danskri þýðingu.

Jeg leyfi mjer ennfremur að láta fylgja hjermeð eitt eintak af hinu upprunalega frumvarpi, sjerprentun á till. til stofnskrár þeirrar, er ræðir um í 9. gr. frv., sjerprentun á álitsgjörðum nefnda þeirra, er settar voru til að íhuga málið í báðum deildum, og frumvarpið eins og það var samþykkt af neðri deild. Með því að jeg eigi hefi þá þekkingu á bankamálum, sem nauðsynleg sje til þess að geta kveðið upp það álit um málið, er á rökum sje byggt, skal jeg láta mjer nægja að geta þess, að mjer gezt eigi að þeirri tillögu, er fram kom í neðri deild, að landsjóður taki stórt lán til þess að kaupa fyrir hluti í hinum fyrirhugaða banka, með því að framlag landsjóðs, til fyrirtækisins, ef hann annars ætti að taka þátt í því, ætti að minni skoðun aðeins að vera í því fólgið að kaupa hluti í bankanum fyrir skuldabrjef með veði í jarðeign landsjóðs, er eigi næmu meiru en 20% af virðingarverði hennar.

Brjef ráðgjafans fyrir Ísland *til landshöfðingja* **um þingsályktun um strandgæzlubát á Faxaflóa.** — Með brjefi, dagsettu 28. október 1899, hafið þjer, herra landshöfðingi, sent hingað þingsályktun, samþykkta af alþingi sama ár, um að skora á stjórnina að hlutast til um að sendur verði hingað, svo fljótt sem verða má, sjerstakur fallbyssubátur til strandgæzlu á Faxaflóa. Með skírskotun til þess, að reynslan fyrir löngu hafi sýnt, að eitt strandgæzluskip nægi ekki til þess, að vernda fiskiveiðarnar með fram hinni miklu strandlengu landsins og inni á hinum mörgu fjörðum þess, hafið þjer mælt sem bezt fram með því, að ráðaneytið tæki þetta málefni að sjer, og hafið þjer bætt því við, að svo framarlega sem ráðaneytið eigi sæji sjer fært að verða við hinum umgetnu óskum alþingis þegar á næsta ári, þá væri þó æskilegt, að eitthvað yrði gjört til þess, að skerpa eptirlitið með útlendum botnvörpuskipum, t. d. á þann hátt, að strandgæzluskipið dveldi við Ísland til loka októbermánaðar. 42 23. maí

Með þeirri athugasemd, að varðskipið Heimdal dvaldi við Ísland til loka októbers síðastliðið ár á hinni árlegu ferð sinni þangað, og að hið sama á sjer stað